

L' AVEUS

LITERARI * ARTISTICH * CIENTIFICH

REVISTA QUINZENAL ILUSTRADA

D. ANGEL GUIMERÁ

Autor de *Judith de Welp*

L' EXPOSICIÓ PARÉS

I

A prendre la ploma pera cumplir la promesa feta en lo número anterior, nos habém proposat, mes que escriure una revista de las obras exposadas al inaugurarse 'l saló de ca'n Parés, participar las nostras impresions als lectors de L' AVENS, junt ab las observacions que n' havem tret. Fer altra cosa avuy seria venir á repetir lo mateix que ab mes oportunitat ha vingut dihent la premsa diaria, ab petitas variants d' apreciació en lo relatiu á las obras exposadas.

*

Per estrarany que sembli á primera vista, la causa á que 's deu la exposició del Sr. Parés troba son orígen en un dels pitjors defectes del caràcter dels artistes, defecte de tant d' alcans que fins perjudica la major part de sas produccions, y son tan pocas las que arriban á sustreures de aquella influencia com pochi son los artistes que pugan eximirse de rendirli tribut. Nos referím al *individualisme*, última manifestació del esperit retret, casi misántropo, que caracterisava un día als cultivadors de las bellas arts. Ell es, havem dit, l' orígen de l' Exposició Parés del mateix modo que ha entrat com á principal factor en la creació d' establiments com los del senyor Bosch á Madrit y lo de M. Goupil á Paris.

Defecte es tan especial en los artistes lo del individualisme, que mentres aprofita á particulars que com los indicats senyors han sabut establir un comers, ells, los artistes, los propis interessats raras vegadas, casi may han lograt sobreposarse al funest esperit in-

dividualista que 'ls domina y no han lograt emanciparse de la tutela dels negociants, ni per miras econòmiques ni per evitar la contingència de quedar-se un dia ó altre sense local d'exposició, com ha passat durant llargues temporades en una ciutat de la importància de Barcelona.

Y en altre terreny, l'individualisme en los artistes los porta á desconeixe los beneficis de la solidaritat y per tal motiu deixan de donar la importància merescuda á la forsa, aixís moral com econòmica, que reunits en colectivitat podrien utilitzar en be del art y d'ells mateixos.

Ab aquestos antecedents, que podriam apoyar en gran número de dats irrefutables, ningú estranyará que arribés á desapareixe aquell palau de belles arts aixecat anys enrera en la cantonada de la Gran-Vía y Passeig de Gracia, després del qual no quedaba á Barcelona cap edifici apropòsit pera la exhibició de produccions artístiques.

Fins á tal extrém arriba lo pitjor dels defectes casi inherents al artista.

Per sort de tots, vivim en un sigle d'especulació y gracias á n' aixó, contra la apatía y la falta d'esperit d'associació dels artistes, sempre ha sortit qui vingúes á suplirho baix lo punt de vista comercial.

En Bassols y en Monter avans; en Vidal y en Parés ara, han vingut atemperant los resultats á que donaria lloch l'ausència completa d'un local á propòsit com lo que es objecte d'aquestes ratllas.

Sensible, molt sensible es la ja llunyana desaparició del palau de la Gran-Vía y mes ho es encara l'individualisme de que 'ns queixém, pero quan se sent lo goig de contemplar un saló tan espléndit y adequat á l'objecte com lo del Sr. Parés, bé podem dir ab lo comú de la gent:—Del mal lo menos.

E. CANIBELL.

(Seguirá)

CANSÓ DE JANER

La sabateta, la sabatona,
la sabateta qu' empresona
ton-peu galan, ton peu lleuger,
aquesta nit d' Epifania
si fos de tú la posaria
en la finestra del carrer.

A mitja nit veurás qu' arriba
dels tres Sants Reys la comitiva
y 'l més vellet somriu mirant
la sabateta, la sabatona,
la sabateta qu' empresona
ton peu lleuger, ton peu galan.

Ja la finestra 'l Rey escala
y la joguina que 't regala
sens fer remor posa afanyós
en la sabata, la sabatona
la sabateta qu' empresona
ton-peu lleuger, ton peu ayrós.

Y si demá, tantost llevada,
surts á guaytar, ma ben aymada,
has de trobar un cor amant
en la sabata, la sabatona,
la sabateta qu' empresona
ton peu lleuger qu' estimo tant.

APELES MESTRES

La mona y el bombo.

Un francès, fill de Bayona,
que pel món se las campava,
d'un punt a l'altre traïa
un bombo, un os y una mona.

La mona, pel coll lligada,
pujava balcones amunt,
y tenia a cada punt
gent ab la boca baidada.

Si a voltas, fis pel que fis,
pochera el públich reunít,
lo francès donava un serít,
y tocava el bombo l'os.

Al instant, gent acudía;
y la mona, en to' cremat,
deya: "¿Per ma habilitat
aquesta gent no venía?"

¿Que deu lo bombo tenir
que avans la gent era poca,
l'os agafa el bombo, toca,
y tant públich fa venir?

Binch de sapigué al cortés
lo perquè aquest instrument
fa acudir aquí mes gent
que ma gracia y llangüera."

Apis, la nit va arribar;
y quan l'amo com un doch
dormia, ella, poch a poch,
lo bombo va a se ventar.

Reventat, dintre ell se ficar,
y surt, dient, poch després:
"Ha soroll; no te res més;
habilitat.. no'n te mica."

Ara jo al lector me tombo
perquè'm digui francament:
¿No coneix a molta gent
que es igual igual al bombo?

Enric Sureda

JUDITH DE WELP

TRAGEDIA EN TRES ACTES

PERSONATJES

JUDITH, viuda del emperador Ludovich.
BRUNEGILDA, filla del duch de Septimania.
CARLES, rey d'Aquitania y de Neustria.
BERNAR, duch de Septimania.
GISEMBERT, juglar molt vell.
ADELART, comte del palau.
FRA VEREMÓN.
GERICH.
RASÉS.
Cavallers, soldats, patjes y monjos benedictins.

La escena l'any 844, en lo monastir de San Serní, vora Tolosa.

ACTE I

Gran cambra: una arpa vora 'l mur. Es de nit.

ESCENAS I y II

Judith, Gisembert, Fra Veremon, Adelart, Rasés, Gerich y cavallers. La emperatriu y Fra Veremon jugan als escachs: en mitj dels dos y de cara al públich Gisembert, dret, mira 'l joch y al mateix temps escolta la conversa dels cavallers que 'ls uns drets, los altres sentats parlan en altre costat de la cambra

- Ras.* Crech, senyors, que l'assetje de Tolosa no 'l veurém termenat: dins de la vila ben cert que hi vetlla sens repós lo diable.
- Ger.* Hi vetlla aqueix Bernar que, si no 'l rostre, lo cor d'ell deu tenir.
- Ras.* Que al cel se veja lo nostre emperador; mes ell la culpa la té si avuy las terras aquitanas ab rius de sanch sos fills las assahonan.—...
- Ger.* Al menys prop de sa mare á totas horas vegessem al rey Carles; mes s'allunya de la fressa del mon; fins de la reyna que anyorantlo 's corseca dins del claustre—...
- Jud.* ¿Heu parlat ab lo comte? (*Ab misteri á Veremon*).
- Vere.* Si. (*Id*).
- Jud.* (*Ab interés*). ¿Y contesta?...
- Vere.* Que 's complau esta nit en obehirvos—...
- Jud.* Gisembert (*notant que fa per escoltar*) esta nit no 'm plau de la arpa sentir los bells acoris. Una donzella, servintla noble gent, avans del dia té d'arribar á est monastir: guiaula fins á esta cambra al punt; mes á ella sola.
- Gis.* ¿Y... 'l nom d'aquesta dama? (*Ab ironía*).
- Jud.* (*Depressa*) Brunegilda.

Jud. Parieume de Bernar. (*Gisembert s' en ha anat*).

Vere. —... La vostra lletra
per dos cops l' ha llegida, y en sa boca
un mitj riure ha esclatat.

Jud. —... Fra Veremón, jo l' ànima voldria
que á la cara 'm sortís, perque vejesseu
si 'm fa horror la presència d' aquest home!
—... Mos fillastres odían al rey Carles,
desfalleix qui es lleal! Per ço aquest vespre
jo á Bernar pregaré, y ab mi sa filla.
Si servís á mon Carles altra volta
la victoria llavors fora segura.—...

Vere. ¿Y conteu vos que aquesta nit mateixa
vindrá sa filla?

Jud. Sí, vindrá.—...
Si no ablanan mos prechs l' orgull d' est home
l' amor ho lograrà de Brunegilda.

ESCENA III

Gisembert ve á anunciar l' arribada sopte del rey, que admira á tots y deixa clavada á Judith, á qui dificulta rebre á Bernar y Brunegilda.

ESCENA IV

Arriba lo rey Carles ab cavallers. Aquell saluda á tots los que estavan en la cambra y á sa mare ab fredor, y estranya la sorpresa y aturdimient de Judith venint com ve cridat per ella.

Carl. M' ho diu aytal l' últim missatge. (*Se sent la rialla de Gisembert.*)
«Mon fill vingueu á Sant Serní que us furtan
la garlanda real: de nit, de dia,
galopeu sens repós.»

Jud. (*Mes sorpresa.*) No la he dictada
eixa lletra, mon fill.

Los cavallers arribats encaixan y conversan uns ab altres després dels primers moments, formant distints grups y no atenent á la conversa del rey y Judith. Sols Gisembert escolta y riu, y mentres Carles beu una copa d' aygua que ha demanat y li porta un patje, s' acosta á Judith intencionadament y li diu de modo que 'l rey lo senti:

Gis. Encara no es aquí la noble dama.

Jud. Be está. Aneusen

Gis. ¿Son nom es... Brunegilda?

(*Al sentirho Carles deixa caure la copa, que 's fa trossos.*)

Jud. (*A Vere.*) ¿Cóm suspendre mon pare la vinguda
de Bernar!

Vere. No pot ser; mes jo ab ma testa
vos responch. ¿La donzella?

Jud. Dins ma cambra
per Deu.

ESCENAS V, VI Y VII

Los dits menos Fra Veremón. Lo rey, després de parlar ab los cavallers de la guerra, diu:

Deixeume, cavallers. Demá ab l' aurora
vull seguir nostre camp: aquí us congrego.
Gisembert, esperauvos.—...

Adel. ¿Haureu vist á la reyna?

Carl. No. Y ohiume,
que vos primer la nova heu de saberla.
Nos, lo rey Carles, rebutjem la esposa
que may hem estimat.—...

Gis. (*Al fons, acostantse á l' arpa*) Mon arpa,
jo á tú si que t' estimo, esposa meva.

Y resta sol ab lo rey y la emperatriu, que prega per Hermentruda; mes lo rey insisteix en rebutjar

á esta dona, á qui vos, vos m' enllássareu
sense amor ni desitj.

Parlan també del misteriós missatge y del estat afflictu de la guerra. Judith se 'n va á una indicació de son fill, que allavors pregunta rápit y violent á Gisembert quin nom ha pronunciat mentres ell bevia; pro 'l jutglar diu que cap, y á la fi 'l rey, malhumorat, te de creurel y 's retira á sa cambra.

ESCENA VIII

Gisembert

Mos duptes ja no ho son: ben cert, es ella,
la filla de Bernar qui 'l rey aymava!...
¡Nin! Reposa, que vetllo per ta ditxa.
A mi tot m' ho deurás; á un ordre meva
te 'n vens á Sant Serní: lo plech fins duya
lo sajell imperial. També á mas ordres
felis tens d' esser. Ab quin goig ta mare
veurá com torna la claror del día! (*Ab terrible expressió.*)
Cor meu, alégrat: fa vint anys que lluytas,
fa vint anys que congrías la venjansa
sobre 'l cap de Judith: al fi ja es l' hora.
Amágat aquí dins la ira qu' abrusas: (*Per son cor.*)
los verns dintra la fossa que roseguin;
mes flors, flors al demunt: somriu mon llabi. (*Se 'n va.*)

ESCENA IX

Bernar, disfressat de frare, es introduhit, pera enrahonar ab Judith, per Fra Veremón, qui li conta l' arribada repentina del rey, que ara, li diu, reposa en sa cambra, que senyala á la esquerra de la escena. Fra Veremón va á avisar á Judith.

ESCENA X

Ber. (*Mirant al cuarto del rey.*)
¡Mon bras prop de sa gola!... ¡Enllá las portas
obertas devant meu per la fugida!...
¿Es Deu ó be Satá qui al pas me 'l llensa!...

Després de recordar totas las afrentas que 'l rey li ha fet; pensant en la recompensa que li darà Pepí si l' hi presenta lo cap de Cárles; al ovirar la Marca y la Aquitania baix son poder, entra resolt, encara que poruch al més mínim remor, com tot criminal, en la cambra d' En Carles.

ESCENA XI

Judith arriba en tant. Després surt Bernar desarmat y mostrant grossa comoció. La emperatriu s' esglaya al veure sortir al comte, lo pitjor enemich del rey, del cuarto d' aquest. Bernar li diu la vritat, y que no ha tingut cor pera realisar sa criminal obra al sentir á Cárles, ensomnis, anomenar á Brunegilda sa estimada filla. Judith li assegura que ne coneix á aqueixa, que Brunegilda está per arribar al monastir aquella nit y que vagi á esperarla al oratori. Lo comte, mitj trastocat per las passadas comoció, obeheix maquinalment.

ESCENAS XII y XIII

Fra Veremón ve á anunciar l' arribada de Brunegilda, á qui poch després acompanya al costat de Judith, retirantse dессeguida. Solas las dos, comensan á parlar, y Brunegilda conta á la emperatriu un amor que té.

Era al monastir de Suria y un cassador, Alduni, la enamorá. Ella no li digué qui era, perque Alduni odiava, segons deya, al comte Bernar, son pare. Després un día se la emportavan del convent dihentli que may més havia de pensar en

Alduni. La emperatriu, que endevina 'l nom verdader d' Alduni, li renya per-
que encara no ha olvidat al cavaller.

Entretant passa Gisembert, las mira, y entra á la cambra del rey.

ESCENA XIV

Apareix Carles portat per Gisembert á qui pregunta:— ¿Mes per qué m' heu
cridat?—Du á la ma 'l punyal que ha vist ab estranyesa sobre son lli. L' en-
senya á Judith, mentres ella esglayada amaga á Brunegilda abrassantla. Cárles
ho nota y pregunta qui es la dama. Aquesta al sentirli la veu crida «Alduni,»
forcejant per desferse de Judith, á qui obliga 'l rey á retirarse malgrat sas pro-
testas y prechs.

ESCENA XV

Carles y Brunegilda.

Escena amorosa.

ESCENA XV

Los dits y Bernar, que apareix en busca de Judith. Lo rey lo crida pera ferlo
testimoni (recordis que va vestit de frare) del jurament d' esponsallas que fa á
Brunegilda. Aquesta reconeix á son pare y s' abrassan abdós. Cárles reconeix
també á Bernar: sensació.

Ber. (Aquí está ma grandesa una altra volta.)
(Volent dir que sa filla sent dona del rey satisfá son orgull.)

Siga est angel, senyor, lo llas qu' uneixi
baix de vostre poder totas las vilas.

Car. ¡Jamay! Primer s' esqueixin mas entranyas.—...
¿Plaurem á mí de vos? Sols vostra vida.
Deixaume: aneusen tots.

Bru. (Ab crit de l' ánima) ¡Carles! ¡Ah, Carles!

Carl. No, no te 'n vajas, mon amor, no 'm deixis. (Enternit.)

Bru. ¿Perque 't trobí? ¡Responme donchs!

Carl. ¡Per viure
d' una vida no mes, fosas las ánimas!
mes sols ab tú, sense mirar á est home.

Bru. ¡Adeu! (Al sentirlo fuig d' ell y s' abraça á Bernar)

Carl. ¿Qué?

Bru. (Volguentsen anar ab son pare.) ¡Fins al cel!

ESCENA XVII

Jud. (Deu los separa.)

Bru. ...—¡Si m' ha dat la vida!

¡Ay, Carles, si es mon pare! ¿Cóm pot esser
que l' aborreixis tu quant jo l' estimo?

¡Quin amor es lo teu, que no ets bo, Cárles?—...

Carl. (Excitat.) ...—Sobre mon odi ets tú, tú sempre.
Comte Bernar.

Ber. ¡Senyor!

Carl. Jo vos perdono.

Judith rápidament se llensa entre tots pera impedir que 's juntin dihent:
Deu vos ho priva.

Carl. (Irat.) ¿Per qué?

Jud. ¡Senyor!

¡Ah! ¿Donchs voleu saberho?

De sobte, acudintli la manera d' estorbarho, cull lo punyal que trobá Cárles
sobre son lli, lo tira á terra entre 'ls amants y li ensenya en ell l' escut del comte
mentres senyala en aquest l' atentador á la vida del rey. Carles vol precipitarse
daga en má sobre Bernar. Judith l' abraça pera detenirlo, Brunegilda s' horro-
ritza, y allavors surt Gisembert.

ESCENA XVIII

Gis. (Al comte.) Veniu, jo us salvo. (Se l' emporta.)

TELÓ RÁPIT

JUDITH DE WELP

Tragedia en 3 actes

PER ANGEL GUIMERA

ACTE II

Altra cambra del monastir. Al mitj gran arch que deixi veure per complert una capelleta curta. Al fons d' aquesta una porta ajustada. Se comensa á fer de dia.

ESCENA I

Brunegilda sentada, Cárles á sos peus, Gisembert no lluny de la porta del foro tocant l' arpa.

- C. No son per l' arpa
las vostras mans, en lo polsar incertas.
B. Del cor ab los ressons ella es que vibra.
G. Malgrat á mos cabells mon cor es jove.
C. ¿Má tremolosa, esblanquehida testa
y jovenivol cor? Aneu! Es l' arpa
com aucella polida, 'ls cants més dolcos
los regala al oreig de primavera.
B. Amor es joventut? Jove es qui estima!
C. Mes sobre camps de neu las flors no s' obren.
B. Jó velleta que fos, erta y gelada,
ab foch igual, mon be, i' estimaria,
que ix de l' ánima amor, com ella eterna.

Cárles, á instancias amorosas de Brunegilda, perdona á Bernar á qui un heralt va á portar la nova á Tolosa, perque vingui á la boda de sa filla que ha de casarse aquell dia.

ESCENA II

Brunegilda, Cárles y Judith, que intercedeix per últim perque no 's fassin aytals bodas. No ho logra, y diu que va á partir ab sa llitera del monastir per no veure las festas. Brunegilda li vol pregar que 's quedi, pero Cárles afirma la partida de la emperatriu y entra á Brunegilda «perque no 't vejan plorar los meus capdills.»

ESCENA III

Judith, Cárles, Jerich, Rases, Adelart y cavallers que venen á buscar al rey pera seguir las murallas. Al anarsen diu Adelart: —Rey Cárles, jo us ho prego; una paraula.

- C. Comte (Irat)
A. ¿Hementrada—...
vos la heu duta al altar: avuy perjura
vostra ánima será. Justicia: féula!
C. Comte Adelart!... res més! Si tant la vida
vos enutjás, aneu! hi ha prou batallas,
pera morir com cal, avuy al regne.—...

ESCENA IV Y V

Judith, Adelart indignat: després fra Veremon. La emperatriu treu partit del estat d' Adelart, y tots tres conspiran per fer entrar en la llitera d' aquella á Brunegilda y endúrse-la ab gent fidel ben lluny mentres Judith partirá també cap á Italia.

(Se 'n van per lo foro)

ESCENA VI

Gisembert (que va per la esquerra y encara la veu)

Es Judith!... Allá vá. Si 's pogués veure ton cor en est instant! La fel que 't dono!—... Mes com podrás desfer las esposallas! Y si consents ¡oh goig! Ni en lo sepulcre la santa pau hi trobaran tos ossos! —...Mes no, follia! tú no ho consentirás, no pots volerho: parlarás á ton fill, y la vergonya, del rostre al cor tornant, farà t' abrisis en aqueix foch de ton pecat qu' atia mon alé venjador.

ESCENA VII

Brunegilda y Gisembert

- B. Vos... ¿may heu estimat?
G. (Bruscament) Jo! may, senyora.
B. Oh malhaurat! ¿com heu viscut sens viure!
G. Sol me veig: sens amichs!...
B. Donchs res hi ha vostre sobre del mon?
G. La fossa de mon pare.
B. ¿De dia en qué penseu?...
G. En ell.
B. ¿De vespre?...
G. En ell tan sols.
B. ¡Oh, quina estranya vida! cert; l' amor no pot cabre en la vostra ánima.
G. (Agafantla del bras nerviosament.) Donzella!... jo he estimat.
G. (Pegantse al pit) Aqueixa roca va ser un cor.
B. (Desfentse de sa má) ¡Oh, que 'm feu mal!
G. Ohiume.
B. Servia... á altre senyor... molts anys enrera. ¿Qui més felis que jo vera mon pare! l' acort de l' arpa y mas cansons polidas: veus aquí mos companys.
Ab l' hermosura de mes esclat y mes gentil, de sobte lo Rey s' enmullerá. Jo, en fentse dia, gojós m' entrava per la cambra regia, y 'ls accents de mon arpa y de l' aurora la rojenca vesllum, los despertavan, trucantlos sobre 'ls plechs d' una cortina. Mes jo, vell ja llavors; jo, qu' era cendra sens haver estat foch, vegi tot d' una deixonarse á mon ser, y aquella dona ja ompli todas las horas de ma vida! Un vespre, no sé com, la cambra augusta profani céch: era deserta y ombra: sols sentia mon cor, y en mas orellas

com l' ayre de petons... Allá estaria son llit marcant la emprenta de sas formas, y 'l feble rastre de sa planta nua en la mora catifa!... ¡Oh, llum! En terra cayguí postrat, los llabis xardorosos en la tela enfonzant que 'l llit cubria!... Mes un crit m' esglayá. ¡De cop la estancia s' ompli de gent... y de claror... La Reyna, la Reyna era en son llit!

- Ah! ¡Com la vida no 'm prengueren llavors! Ohiu, senyora: jo fugí d' aquell lloch, mes á l' alba torní altre cop cridant: ¡matéume, feras! D' un pal agarrotat y en mitj la xusma, ¡be prou m' ho deya 'l cor! trobí a mon pare! «Ton fill, hont es?» li deyan? y brunzia cargolantse 'l fuet sobre sa esquena. «¡Monstres, jo 'l sochl!» y com un brau, las onas separí de la gent; y s' enfonzaren mos peus en sanch, y en un sol cos s' uniren lo meu al de mon pare!... Per cent voltas del fuet vaig sentir la calda llengua: y udolava la xusma: y roja d' ira vegí d' un finestral... lluny... que 'm mirava la Reyna fixament! Deu! De ma gorja surtí un crit esglayós: mas dents cruixiren; y 'l meu cos rodolá sobre la terra!— May tornás á la llum!... Sobre ma boca la d' un mort hi trobí: la de mon pare!
B. Quin horror, Gisembert!
G. (Fingint serenitat) Mes tot ho curan los anys, senyora; y he lograt que olvidí, tot sent jo humil, la Reyna son agravi.
B. Mes vos la heu perdonat, no es cert?
G. ¿A n' ella?... Fins de mon pare perdonat hauria la horrible mort!...
B. Tornava per sa honra!...
G. (Violentament) Per sa honra! y llavors ja en los seus brassos, del espós en ausencia, la estrenyia son vil amant!...
B. Qu' heu dit!
G. (Ab ira creixent) Y jo, senyora, vaig jurar sobre 'ls ossos de mon pare lo cor fuetegar d' aquesta Reyna!
B. Donchs, l' amor...
G. Si infinit no fos mon odi, fora infinit lo meu amor!
B. Se 'm núa lo cor!... Oh Gisembert!
G. ¿Si vull que visca son ánima en lo cos empresonada! Lo carceller soch jo que l' atormenta.
B. (Connoguda) Deixaume.
(En aquest moment apareix Judith; y Gisembert, dissimulant aparentment sa ira, diu rient:)

- G. Us he fet por? Si es fantasia!
D' aixó 'n fa cants lo vell imaginayre.
(Se 'n va)

ESCENAS VIII Y IX

Brunegilda y Judith, á qui prega aquella que beneheixi sas esponsallas. Judith diu que no pot y Brunegilda queda entristida. Després ve Adelart á buscar la emperatriu: esta prega a Brunegilda que l' acompanyi á la llitera.
(Surten tots)

ESCENAS X, XI, XII Y XIII

Cárles, Judith y 'ls demás. Aquell demana á Brunegilda, y Judith molt espantada l' entreté. Entra Bernar qual vista encolerisa al rey que, ab tot, deté son furor: se mostra estranyat lo comte de veurer á l' emperatriu quant sa llitera sortia al entrar ell y se li rendian los deguts honors. La emperatriu palideix. Lo rey sospita é insisteix en veurer á Brunegilda. Judith no pot resistir més, lo rey va á entrar á la cambra d' aquella, quant apareix Brunegilda portada per Gisembert que l' ha salvada, segons conta, dels traïdors que se l' enduyan. Lo rey després va á dar audiencia als nobles de Tolosa que arriban pera parlar de pau, mentres Bernar vetlla per sa filla.

ESCENA XIV

En la qual Judith prega á Bernar que l' escolti avans de casar á sa filla. Brunegilda fa veurer que 's retira, pro 's queda amagada en la capella per esbrinar lo misteri qu' enclou la oposició de Judith á son enllás ab Cárles.

ESCENA XV

Bernar y Judith que va á tancar todas las portas

- J. (Ab solemnitat). Y ara Jesús desde la creu sols pot oirnos. (Senyalant una capelleta que hi ha al fondo). Comte Bernar, miram als ulls y escoltam. No soch l' Emperatriu; la dama augusta que ab sas virtuts purificava 'l soli del piadós Ludovich; soch la serventa de tos plahers; la dona miserable que al tálam del marit dugué l' oprobí.
B. Senyora, fá tans anys! á qué 'l retraure perduts recorts?
J. Devant de Deu que 'ns mira jo 't pregunto, Bernar, horroritzada: com, com la sanch de Ludovich pot fòndres may ab la sanch d' aquell que l' ha envilida?
B. Lo vostre cor poruch me maravella. Vos per l' esglesia ja estareu absolta: que mes voleu? rentada está la culpa...
J. Jo no la hè dit als sacerdots ma falta: es que jo no ho puch dir!... Es que cauria mon fill del trono al propagars la nova... (Tement descubrirse)
Es que Bernar... no!... no!... Calma; sí, calma.

- Ber.* Vos heu callat? Y bé: dintre 'l sepulcre no sera pas qui ho diga 'l marit vostre. Donchs quin temor?...
- Jud.* Y jo vaig estimarvos?..
- Ber.* Deixau, senyora...
- Jud.* (Plorant). No; genolls en terra y ab lo fervor que á Deu; posant ma vida tota en mos llabis, jo us ho prego, Comte, rompeu aquest enllás. Bernar, per ella, per lo meu fill, pel salvament de l' ànima de tots...
- Ber.* (Enutjat). Alséuvos; es en vá senyora.
- Jud.* Per nostre amor!... per ell!...
- Ber.* Aixó es desvari: te d' esser y será.
- Jud.* May: aquí dintre d' aquest anell, guardo un verí que prompte com llamp dona la mort á aquell que 'l besa; quan visch en est moment es que segura jo de vencer me trobo.
- Ber.* Donchs ohiume ara á mon torn, Judith. Si en altrás horas, que somni apár, de tan llunyanas, era mon cor amant per vos, es que glatia la ambició sense fré dintre mon ànima. Pera pujar somniava; y be era somni, matar á vostre espós y en sa cadira com emperant á vora vostra asseurem. Vos no váreu gosar; no fou ma culpa! Mes ara que de nou puch per ma filla qu' es mon amor! arran del trono asseurem, ¿voleu que sia jo, jo qui altra volta me sepulti al abim? No reulava l' assassinat duguentmhi y l' adulteri... ¿voleu m' entorni quan m' hi du ma filla? Ja prou, Judith: de bat á bat las portas.
- Jud.* Primer qu' un llamp á tots nos fassi cendra!
- Ber.* ¿Hont era Deu llavors, que no 'l temías, dona adúltera y vil entre mos brassos?
- Jud.* So vostra Emperatriu, Bernar!
- Ber.* Tú ho deyas: tu no ets la Emperatriu: la disoluta del honor del marit esmersad ora y del honor del fill!
- Jud.* Tu ho vols? Donchs ara ja 'ls portals pots obrir: jo de ma culpa daré compte á mon fill.
- Ber.* Tú! ta deshonra!
- Jud.* Jo, sí: que hi fá? primer que' l cos es l' ànima.
- Ber.* Tú callarás: pel fill, per Brunegilda!... y per tú!
- Jud.* Y per Deu?
- Ber.* (Agafantla pel bras) Oh! callarás.
- Jud.* (Dirigintse cap una porta). Enrera!
- Ber.* (Apartantla violentment y d' una empenta tirantla á terra). Miserable!
- Jud.* Ah!
- Ber.* Que 't mati la vergonya de véuret á mos peus. Per que en la marxa t' haig de trobar!
- Jud.* Ah Deu!
- Ber.* Mor en la terra cá odiós, esclava de mos plers sadolla!

En aquest moment se sent la veu del rey que al dirigirse cap á sas habitacions troba la porta tancada. Lo comte, no poguent fugir ni per la capelleta per hont

ha sortit sa filla, que també es tancada, s' amaga en lo interior d' aquesta, corrent la cortina que está suspesa en un cantó de la arcada.

ESCENA XVI

Entra Cárles irat, que vol saber qui es l' home que s' amaga. Judith lo deté dreta sobre 'ls grahons de la capella y aguantant la cortina, y fent un suprém esforços revela á son fill sa culpa.

Cárles, est hom ja avans que vos nasquesseu
deshonrá vostre nom.

Lo rey vol entrar á matarlo, més Judith li prega que deixi ferli justícia y dirigintse al compte diu

Si es que surts á la llum, lo teu cadavre
será escupit y cuartejat; té y moret:
besa la baga d'est anell. (*Li dona*). La viuda
de Ludovich venja al espós y 's venja.
(*Se sent la cayguda seca d'un cos*).

ESCENA XVIII

Entran nobles y guerrers ab traje de gala per assistir á la boda del rey.

Guis. ...—Tots ja venen
á la festa, senyor, de vostra ditxa.

Car. (Oh! en quins instants!)

Guis. Ja 'ls sacerdots esperan,
tot porta goig avuy. Si es mon gran dia.

Jud. Senyors, avuy sospen las esposallas
lo meu fill.

Car. Com! qu'es lo qu' heu dit, senyora?

Guis. Per qué!

Jud. L' comte Bernar es mort, vejeulo.)
(*Descorrent la cortina*).

Cár. Brunegilda! (*Sensació general*).

Guis. No pot ser!

Jud. Lo salva
y ella pren lo verí! Tot ho sentia
y 'l misteri ha comprés!

Cár. (*Abressant lo cadavre de Brunegilda*).

Oh Deu! es morta!

TELÓ.

ACTE III

La sagristía del monastir de S. Serní. Per terra llossanas sepulcrales.

ESCENA I Y II

Gerich y Rasés parlan dels últims misteriosos aconteixements; després ve Gisembert. Conversan tots.

Ger. ...—Qui l' ha morta?

Ella, ella s' ha mort. Judith tenia
ab Bernar lo traydor llarga conversa:
tal senti la donzella, que escoltava,
que la mort se va dar d' horror tranzida.

...—Judith ho deya
abressada á aquell cos.—Ah! si la vida (*Ab molta veneració*)
jo li pogués tornar! ¡Muller de 'n Carles
jo la he volgut.

Ras. Perqué?

Gis. Mes feuse enrera:
que veure 'm plau del negre llit devora

eixas dos majestats: la Mort y en Cárles.
 Aquest somnia empresonar la terra
 y no pot aturar en mitj d' uns llabis
 un feble alé!... ¡Com no voleu que riga!...
 L' altre, que no té rés, de tot disposa.
Ras. Lo Rey vos pot sentir: vostras riallas
 en aquest lloch y aquest moment enutjan.
Gis. ¿Y qui us ha dit que l' alegransa mostrin
 mas riallas avuy?
 ¡Com m' han d' entendre!—...

ESCENA III, IV y V

Los dits y Carles. Ve abatut, mirant cap allí ahont hi ha lo túmul de sa nuvia.
 ¿Donchs tot, tot mort? ¡Jo ho veyá y no ho sabia!
 S' assenta en un recó. Gisembert diu resoltament:
 (Va donchs, coratge, y que l' infern m' ajudi)
 Cavallers, escoltau: voleu que us diga
 l' horrible nova qu' aprengué dels llabis
 de Judith y Bernar eixa donzella? — ...
 ...—Retreyan una dama augusta
 qu' al marit deshonra — ...
 Lo comte ell era:
 l' espos fou Ludovich.
 Lo rey s' aixeca irritat, los cavallers se retiran; aquell agafa á Gisembert
 y 'l postra amenassantlo de mort.
 Y viu 'l Comte,
 diu Gisembert al rey.

Car. Gisembert, la vida
 jo us torno si 'm diheu hont puch trobarlo.
Gis. (*Sarcástich*) ¡Jo so molt vell, senyor! Que se m' endona
 ni, del vostre perdó. Veniu, mateume;
 y á n' éll deixeu-lo en llibertat que visca!—...
 Ah! si que 'l matará. Rohentas gotas
 de ferro fos assobre sa carn viva,
 jo las he vist com queyan mas paraulas!
 Y donchs ¡quan fa vint anys qu' encench la lluyta
 entre 'l comte Bernar y 'ls seus, vindria
 la mort d' aquesta dona avuy á rompre
 l' horrible venjament?... ¡Oh, Pare! 'l nuvol
 ja altre cop s' ha format; y llampegueja!— ..

ESCENA VI y VII

Judith; Gisembert que li tortura lo cor, dihent que 'l rey potser
 ha mort á Bernart. Li recorda també la mort del pare d' éll y son suplici per
 haverla estimada, la venjansa que jurá allavors y que ara 's va cumplint. Li diu
 que coneix un secret espantós, que la deshonra y pot fer caurer á son fill
 del trono; que li va sentir en somni, Judith queda esglayada.

ESCENA VIII

Judith y Bernar que conta á aquella la manera com Brunegilda 'l salva,
 obrintli las portas de l' oratori. Demanant comptes á la Emperatriu per la mort
 de sa filla, es una nota de dolor més per eixa. Bernar está desesperat y arrepentit.
 Vol morir, mes quant Judith li fá entendre que encara té un altre fill diu:
Ber. ¡Per ell vuy viure!

ESCENA IX y X

Gerich, Rasés y cavallers que participan á Cárles la entrada d' un nou es-
 tol á Tolosa, nova á la que afégeix Adelart, que vé després, la d' haberse coali-
 gat los enemichs del rey, que arriban ab grans forsas.

ESCENA XI

Carles y Judith que intercedeix devant la fredor y desdeny del fill per la mare y per lo comte. Lo rey consent en darli 'l perdó quan arribi á sos peus, mes diu apart:

(¡Bernar! Deu me l' entrega)

(Se 'n va)

ESCENA XII Y XIII

Judith, Fra Veremon y monjos que alsan la llosana que ha de clourer la sepultura de Brunegilda, y ho preparan tot per l' enterro d' aquesta.

ESCENA XIV

Bernar, Judith, Cárles, Fra Veremon, Gisembert, Adelar, Rasés, Gerich, cavallers y monjos.

Bernar se tira als peus de Cárles, y diu:

¡Senyor, quan vos estimo!

Car. *Ab veu concentrada per no sentirho mes que Bernar.*

Home vil, que en lo tálam de mon pare hi vas dur la deshonra!... ¡Mor!

Li dona una punyalada y Bernar cau ferit al peu de la tomba.

Ber. ¡Oh!

Car. Fossa,

jo faig teu aquest cos!

(Lo tira á la fossa ab un cop de peu)

Jud. ¡Cárles!

Car. (A la fossa) ¡Nudreixte!

Jud. (Apart al Rey)

¡Carles! ¡qu' heu fet! ¡Ell; éll es vostre pare!...

Car. (Separant á sa mare que cau, sostenintse en un moble)

¡Infern! . . ¡Horror!

Ber. (Desde la fossa y ab veu apagada)

¡Fill! ¡fill!...

Car. (Agafant la llosa ab las dos mans y tirántla demunt lo sepulcre, produheix un ruido ferestech)

¡Ah!

(Als cavallers y 'ls monjos, per apagar los crits de Bernar, que 's podrian sentir, y per apagar los de sa propia conciencia)

¡Tots enfora!...

¡Canteu lo de profundis!... ¡Las campanas!

¡Oh! cants... ¡doneume cants!...

Jud. ¡Jo. . moro!...

Gis. ¡Prega!

pare, per ells y per ton fill y salvans!

TELÓ

TEATRO CATALÁ

JUDITH DE WELP, *tragedia en 3 actes, escrita en vers endecassilab lliure per EN ANGEL GUIMERÁ.*

Si 'l género dramátich que cultiva 'l senyor Guimerá, fos avuy lo que ha sigut en altres temps, no faltaria rahó á qui, ab ben mala fortuna per cert, l' anatematisa ab rudesia; mes la tragedia antiga ha sofert sérias modificacions, fetas insensiblement primer y ab tota intenció després, que li llevan, y seguirán llevantli encara, lo convencionalisme que se li dona per autors clássichs, y qual conveniencia podriam los naturalistas discutir precisament com en lloch en l' art dramátich, que rebutja, més que cap altre branca de la literatura, la ornamentació que la retórica enmatlleja.

Avans caracterisava la tragedia tant la forma com l' acció; ara aquesta sola li senyala l' camí, y aixis s' explica que avuy, per nosaltres (á qui sorprén tenir d' enclourer en lo género trágich l' *Esther* de Racine ó l' *Alceste* d' Eurípides, per citar cassos concrets, á causa de sa felicíssima solució ó desenllás y sa relativament poca acció patética) Martinez de la Rosa tingué de terminar sa tragedia «La viuda de Padilla» ab la punyalada ab que 's fereix aquesta, per més que d' aquest modo desmentís ab conciencia lo que 'ls historiadors unánimament escrigueren. Es que l' esperit comú, naturalista de sí, trobant poch sólida una frontera que, en part al menos, estava constituída per una forma, aná mimvant cada día, rutinariament, la importancia d' aquesta; aná concedint tot lo fonament á una acció que fou la exclusivament patética, la representada per desastrosos fets que acaban ab desastrós final, y fins á la llengua passá com de significat paurós la paraula tragedia que vingué á marcar un verdader fonamental género que s' alimenta ab assumptos tant facilment abundosos com los comichs y los dramátichs-comichs, sustentadors respectivament de la comedia y del drama y tant possiblement naturalistas com aquest quant surtin de lo verossímil.

La forma clássica altisonant, oratoria més que dialogada, perdía sens dupte sa importancia constituyent, pro no deixava d' usarse, y s' usa encara, ab caracter d' accessori, y aixó es, com deyam, lo únich qual conveniencia podriam discutir si precisament no s' observés un fet notabilíssim en lo teatre cata'á.

En ell la tradició de la forma, fins á tal punt restringida, ha sigut comunment trencada. L' Ubach y Vinyeta reduhía lo desenrotllo de l' acció á tres actes quant, per lo general, desde son renaixement ningú rebaixava de cinch los de la tragedia, potser per considerar ab menos rebaixada sa importancia com 'ls considerava Ventura de la Vega al fer sa Muerte de César; empleá una varietat de metros tan familiar com demanarse puga y donava al diálech un giro eminentement natural per més que no sigui aquesta la qualitat que li es més propia.

Ella, en cambi, caracteriza á en Guimerá, en sa *Gala Placidia* com en sa recent obra.

Veritat es que 'ls naturalistas més acérrims podrián voler despullar á aquesta última de la munió d' imatges y pensaments que desde l' principi á la fi llampeguejan en tots sos versos revelant á cada moment al poeta lírich; mes nosaltres no tenim valor pera exigir la desaparició de tanta bellesa y nos contentém ab la sobrietat y precisió de sont llenguatge, ab son diálech natural, al que dona, ab tot, certa monótona majestat l' endecassilab lliure qu' emplea com pogueren emplearlo los mes furibundos classicistas, com Alfieri y alguns dels autors trágichs castellans.

La tragedia, donchs, á Catalunya está á punt d' arribar al bon naturalisme; la tragedia, donchs, cap en nostres días, malgrat aquell *Fulano de tal de La Crónica de Cataluña*, que tant desbarra; cap en l' art modern que sols va en busca de lo verdader; y digna missió es la de qui endresa aquella branca literaria envers lo dret camí.

Negar lo naturalisme de l' acció de Judith de Welp es negar lo naturalisme de l' historia, lo naturalisme de la realitat.

De Carles, diu Henri Martin, qu' era un príncep violent y tímit, desleyal y versátil, ab tots los vicis de sa época, y qual nom evoca recorts tristos y vergonyosos; de Bernar qu' era turbulent, presumit y ambiciós insaciable; á Judith, apellida Michelet, bellíssima tant com perillosa Eva: històrica es, ó tradicional al menos, la mort de Bernar, que fou duch de Septimania y comte de Barcelona, á mans del emperador contra qui lluytava, mort dada á trahició, per venjar l' ultratjat tálam del pare, mentres perdonavan mentiders los llabjs, dada per Carles de qui realment se murmurava esser fill de Bernar. Ni es nou en aquella época lo rebutj de la esposa, y precisament contemporáneo á aquests fets ne tenia lloch un célebre per lo joch que doná, dintre de la mateixa familia d' en Carles lo Calvo, y casament polítich fou, de vritat, lo que celebra aquest ab Hirmentruda nevoda del comte Adelhard.

Dos personatges sols hi han en Judith de Welp creats per lo poeta, segons creyém: Brunegilda y Gisembert, y es d' observar que si aquets no fossin originals la tragedia perdria, per lo que toca al poeta, la meytat de son mérit. Es grandiosa la concepció d' aquell trovador de bárbaras passions, barreja d' amor y odi, esperit de venjansa, despreciatiu als perills, fiat de sí, joganer ab la mort y ab los reys; bellíssima la d' aquella donzella candorosa, expansiva, amant y heroica que mort després de salvar á son pare ovirant en un moment tota l' amargura, tota la miseria de la vida per ella riallera, celestial fins allavoras.

Sense que desmereixin de lo creador d' aquesta y aquell, Bernar, qual caracter se presenta per tots cantons, poruch y vil en la interessant escena del primer acte, cómich y ambiciós en la XV del segon, arrepenit, decaygut, fins ple de ternura en la bellíssima VIII, y en la XIV del tercer; ni Judith que potser sí com ha observat algú s' ressenteix d' un persistent estat de violencia que fa un efecte fatigós, en lo cual pot tenir forsa culpa la actriu que la reprenta, ni Carles veritable encarnació del net de Carlemany.

Lo desenrotllo del argument lo trobém natural, justificat. Una observació no

més: seria fàcil fer dir á Gisembert avans de la escena VII del tercer acte que sab un secret esglayós per haverlo sentit dir en somnis á la emperatriu: aquesta revelació á última hora impressiona malament porque sembla un feble recurs.

Tot aquest últim acte judicat d' impressió, representat ab molt malas condicions, y sentit ab l' ànim ja violen ha semblat menos gran que sos predecessors; però qui, com nosaltres, hagi tingut ocasió de sentirlo més de una vegada, qui hagi pogut apreciar un per un los sublims detalls qu' enclou, tenim per cert qu' ha de trobarlo á la ratlla dels altres.

Al sortir emocionats de la sala d' espectacles al final de cada acte y especialment del segón, de tots los llabis sortía un nom qu' empetiteix los epítetos més grans: nom de Shakspeare: y aquesta es la major lloansa que pot ferse de Judith de Welp, página d' or del teatre catalá, que va alcansar un éxit tant més simpátich quant se presentava endolat per la mort més trista per un fill: la mort de la mare.

Los crítichs han rebut, per lo comú, com se mereix, l' obra del Sr. Guimerá: Los més ab entussiasme. *La Crónica de Cataluña* en un article insípidament escrit, del qual la major part se dedica als actors, ataca la originalitat, la verossimilitut y l' género de Judith de Welp. Ab dir qu' en ell se consignan errors tan garrafals com que *la tragedia es genuina expressió de la escola romántica* y observacions tan poch pertinents com aconsellar al Sr. Guimerá que segueixi á Cano, Sellés y Echegaray (á aquests sembla que enclou tota la literatura lo senyor *fulano de tal*), n' hi ha prou pera ofegar l'aveu que 's permet *perdonar la vida* al autor de *Judith*. *L' Esquella de la Torruixa* la judica ab alguna rudesia, en particular lo tercer acte, que enten ser una caiguda: lo Sr. J. R. R. devía fer un esfors per amagar sa passió. *La Publicidad*, que publica algunas de las millors escenas de la obra, la alaba casi incondicionalment, sols oposant algun reparo, poch fundat, pel carácter de Bernar. Lo *Diario de Barcelona* ab tot y la fredor que 'l caracteriza sempre, incapas d' entusiasme com no sigui ab certas obras, tributa elogis casi generals á la Judith de Welp. Un altre diari després d' alabarla ab entusiasme 's dol de que l' Sr. Guimerá l' haja escrit en catalá. Si qui ho escribia era castellá prova una noble enveja qu' honra á *Judith*; si es catalá l' compadím.

G.

BIBLIOGRAFÍA

ORTOGRAFÍA DE LA LENGUA CATALANA por la REAL ACADEMIA DE BUENAS LETRAS de Barcelona.

Feya temps que la esperavam. Per fi ha vist la llum, y 'ns complauhém en acceptarla.

Va precedida d' una *introducció* que es un treball importantíssim baix molts conceptes, aclaratori de las reglas contingudas en lo text. Al llegirlo detinguda-

ment, á un li reca que no sia més extens, pera que acabi d'enllumenar d' una vegada totas las difosas teorías que ab més ó menos solta y fonament corren entre nostres escriptors. La *ortografia* es, generalment, la mateixa que hem usat fins ara en los travalls de redacció.

Tot lo que en dita *ortografia* 's conclou respecte á consonants ho trobém de molt bona acceptació, pero ab forsa grèu hem de confessar que per nosaltres las vocals hi son poch estudiadas. ;Per quina rahó hem d'escriure de la mateixa manera *bota* (calsat) que *bota* (per guardar lo ví), *pel* (de cabell) que *pel* (abreviatura de per'lo), paraulas que pronunciém tan distintament? Nosaltres creyém que, en catalá, son *set* y no *cinch* las vocals, á saber:

a, *e*, (natural), *è* (losca) *i*, *o* (natural); *ò* (fosca) y *u*

y seguint aquesta regla escriurem:

bota (pera 'l ví)

pel (de cabell)

bota (calsat)

pel (de per' lo)

Aquesta es nostra opinió, y la dihém ab recansa, puig voldriam no haver de dissentir en rés de lo dictat en la esmentada *ortografia*. Mentres tant acceptém lo parer tal com vé per no posar lo més petit entorpiment á la marxa empresa per la Academia de Bonas Lletres.

En resúm, lo llibre es molt recomanable y accessible, al mateix temps, á la capacitat y á la butxaca de tothom. Está fet ab gran criteri, com no era méns d'esperarse de la Academia y en particular de la persona que mes hi ha treballat.

¡Tant debó que tots los conreadors del idioma catalá (en llibres, periodichs y corporacions), deixant apart las diferentas ortografías (més plenas de vanitat personal de qui n' es lo cap de colla que de bon criteri las més de las vegadas) seguissen lo prescrit per la Academia de Bonas Lletres, que al cap y á la fi es una autoritat digníssima, més á més vista la inacció de la Academia de la Llengua Catalana!

V.

LA RAZON SOCIAL FROMONT Y RISLER.—Novela d' Alfons Daudet, *traduhida per CECILIO NAVARRO*.—Forma part de la biblioteca *Arte y Letras*.

Dol haverho de dir, pero es la veritat. La traducció de *Fromont jeune et Risler aine*, que dona peu á aquesta nota bibliográfica, nos ha deixat poch menys qu' escandalisats. Fins ara havíam cregut que Daudet era un estilista que no necessitava que ningú li esmenés la plana. Després de llegida la present traducció hem vist que 'l Sr. Navarro opina lo contrari desde 'l moment que fa dir en castellá al gran novelista una infinitat de cosas que no ha dit en francés y una altra infinitat que las ha dit de diferente manera porque aixis están be y com las diu lo Sr. Navarro no ho están. Compreném que 'l desitj d' aquest en algunas bandas ha sigut donar un sabor castellá á la obra en qüestió, més aixó no autorisa pera entrar á saqueig en ella y (aquest vull aquest no vull) posar y treure á gust del traductor. Enhorabona que pera arrodonir una frase

's cambihi un xich la forma d' aquesta; que s' hi afegeixi tal ó qual paraula ben escullida; tant lluny estém de criticarho, que tothom qu' hagi traduhit alguna vegada ho ha fet, y nosaltres en particular ho creyém necessari pera tota traducció verament literaria. Pero lo que 'l Sr. Navarro ha fet no es aixó.

Aquell estil de Daudet tan propi, tan característich, estil de veritable autor de primer ordre, resulta aquí ab totes las banalitats, ab tots los adjectius sense rahó d' ésser, ab tots los giros gastats d' un gasetiller.

A ningú s' oculta que traduhir á Daudet no es tasca fácil, mes lo talent del traductor está en vence las dificultats y no en saltarlas ú omplirlas ab la primera frase feta que vé á má. Lo pitjor es que 'l Sr. Navarro, per efecte, sens dupte, de sa práctica, traduheix molt bé de quan en quan certs fragments, lo qual proba que quan en altres no ho fa be es per no haverse fet cárrech de que la obra que tenia entre mans no era, com altres qu' ha trasladat á llengua castellana, una d' aquellas en que l' estil es cosa secundaria y la escrupolositat pot faltarhi.

Támpoch lo Sr. Riquer ha estat en general afortunat ab los dibuixos qu' adornan aquest tomo de la biblioteca *Arte y Letras*.

A.

NOVAS

De desde 'l próxim número, *L' Avens* s' adaptarà per complert en sa ortografia á la publicada recentement per la *Academia de Bonas Lletres*. Interin la *Academia de la llengua catalana* continuhi en sa inacció, considerém á aquella ab prou títols pera constituhir autoritat, majorment quan á aixó la guia sols lo laudable fi de termenar ab la actual anarquía ortográfica.

Lo distingit autor dramátich, mestre en gay saber, En Frederich Soler, darà prompte á la escena una comedia en 3 actes titolada *La carta de navegar*. També ha llegit á sos amichs, y creyém que's representará aixis mateix, un drama ab lo títol *Or*, precedit d' un originalíssim prolech.

L' il·lustrat escriptor francès Mr. Albert Savine acaba de publicar una traducció de la Atlántida feta en esmerada prosa y precedida d' un extens estudi crítich sobre 'l «renaixement de la poesia catalana». En ell ha tingut la galanteria de fer menció de nostra revista, dedicant un elogi á nostre director, inesperada honra que agraquí en extrém.

Com lo llibre val la pena de parlarne ab extensió, ho farém aixis en un dels próxims números.